

Datum van
inontvangstneming

:

16/08/2017

Zaak C-430/17

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

17 juli 2017

Verwijzende rechter:

Bundesgerichtshof (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

14 juni 2017

Verweerster en verzoekster tot Revision:

■■■■■■■■■■ GmbH & Co. KG

Verzoekster en verweerster in Revision:

Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main e.V.

BUNDESGERICHTSHOF

BESLISSING

[OMISSIS]

Uitgesproken op
14 juni 2017
[OMISSIS]

In de zaak

■■■■■■■■■■ GmbH & Co. KG, [OMISSIS] Solingen,

verweerster en verzoekster tot Revision,

[OMISSIS]

tegen

Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main e. V.,
[OMISSIS] Bad Homburg,

verzoekster en verweerster in Revision,

[OMISSIS]

[Or. 2]

heeft de eerste Zivilsenat (Burgerlijke kamer) van het Bundesgerichtshof (omissis)
beslist:

I. De behandeling van de zaak wordt geschorst.

II. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen betreffende de uitlegging van artikel 6, lid 1, onder h), en artikel 8, lid 4, van richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van richtlijn 85/577/EEG en van richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB 2011, L 304, blz. 64):

1. Is het bij de toepassing van artikel 8, lid 4, van richtlijn 2011/83/EU voor de vraag of bij een middel voor communicatie op afstand (in casu: reclamefolder met bestelkaart) beperkte ruimte of tijd wordt geboden voor het tonen van de informatie, relevant

a) of het middel voor communicatie op afstand (abstract genomen) naar zijn aard beperkte tijd of ruimte biedt;

dan wel **[Or. 3]**

b) of het (concreet) in de door de handelaar gekozen vorm ervan beperkte tijd of ruimte biedt?

2. Is het verenigbaar met artikel 8, lid 4, en artikel 6, lid 1, onder h), van richtlijn 2011/83/EU om de informatie over het herroepingsrecht in het geval van beperkte weergavemogelijkheid in de zin van artikel 8, lid 4, van richtlijn 2011/83/EU, te beperken tot de informatie dat een herroepingsrecht bestaat?

3. Is het overeenkomstig artikel 8, lid 4, en artikel 6, lid 1, onder h), van richtlijn 2011/83/EU voor het sluiten van een overeenkomst op afstand ook in het geval van beperkte weergavemogelijkheid steeds noodzakelijk bij het middel voor communicatie op afstand het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage I, deel B, van richtlijn 2011/83/EU bij te voegen?

[REDACTED]

Motivering:

- 1 I. Verzoekster is de Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs. Verweerster verspreidde in 2014 als bijlage bij verschillende tijdschriften en kranten een uitvouwbare reclamefolder van zes bladzijden in het formaat 19 x 23,7 cm. De folder bevatte op de onderste helft van de rechtse uitgevouwen bladzijde een afscheurbare bestelkaart. Zowel op de voor- als op de achterkant van de bestelkaart werd gewezen op het wettelijke herroepingsrecht. Op een strook naast de voorkant van de bestelkaart waren onder de titel „Zo bestelt u **[Or. 4]** bij...” het telefoon- en faxnummer, het internetadres en het postadres van verweerster aangegeven, op de onderste rand op de voor- en achterkant van de opgevouwen reclamefolder stonden onder de titel „Besteldienst” het telefoonnummer en het internetadres van verweerster. Bij het invoeren van het internetadres verscheen de startpagina van de website van verweerster. Via de link „Algemene voorwaarden” onder de titel „Juridisch” konden de instructies voor herroeping en het modelformulier voor herroeping worden geraadpleegd.
- 2 Verzoekster voert aan dat de folder oneerlijk is, omdat instructies voor herroeping in de voorgeschreven vorm ontbraken en het modelformulier voor herroeping niet was bijgevoegd. Na een vergeefse aanmaning heeft verzoekster een vordering tot staking en tot vergoeding van precontentieuze aanmaningskosten ten bedrage van 246,10 EUR, vermeerderd met rente, ingesteld.
- 3 Het Landgericht heeft de vordering in wezen toegewezen [OMISSIS]. De appelrechter [OMISSIS] heeft deze beslissing deels gewijzigd en als volgt herzien:

Verweerster wordt ertoe veroordeeld het consumenten in het handelsverkeer niet langer mogelijk te maken overeenkomsten op afstand over de verkoop van goederen via een gedrukt medium te sluiten,

zonder in dit gedrukte medium zelf direct informatie te verschaffen over het volgende: de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van het herroepingsrecht, inzonderheid naam en adres van diegene aan wie de herroeping moet worden meegedeeld,

en zonder het modelformulier voor herroeping bij het gedrukte medium te voegen,

wanneer dit gebeurt zoals in de hierna afgebeelde reclamefolder met bestelformulier:

[dan volgen de zes bladzijden van de reclamefolder, waarvan hierna de eerste, de voorlaatste en de laatste bladzijde worden weergegeven].

[Or. 5]

KLEPPER
FÜR ALLE WETTER.

Wasserdicht mit Garantie!

2 Jacken, 3 Tragevarianten.

KENNENLERN-AKTION
nur € **129,-**
Sie sparen € 70,-

Gratis für Sie!

Taschen-Fernrohr mit 8-facher Vergrößerung

BESTELLSERVICE
Tel.: 0180-525 0 533

DER OUTDOOR-SHOP VON WALBUSCH
www.klepper.net/top112

[Or. 6]

Schilf

große
Patten-
tasche
mit Klett-
verschluss

Die Touringhose: leicht, weich – aber strapazierfähig.

bequemer Comfort-
Bund (ca. 6 cm dehnbar)

- 8-mal schneller trocken
- atmungsaktiv

Wind- und wasserabweisend: die Touringhose von »Klepper«. Aus Tactel gearbeitet, hält sie auf Tour einiges aus ... und Regen zuverlässig ab. Falls die Hose doch einmal nass wird, trocknet das Material 8-mal schneller als Baumwolle. Praktisch sind die großen Taschen, zum Beispiel für Karten und das GPS. Und der Comfort-Bund garantiert Ihnen viel Bewegungsfreiheit. Verarbeitung: Bequemer Comfort-Bund (ca. 6 cm dehnbar). 2 Schubtaschen mit tiefen Taschenbeuteln. 1 Beintasche rechts mit Patte und Klettverschluss. Gesäßtasche mit verdecktem Reißverschluss. Material: 100% Polyamid (Tactel). Waschmaschinenfest, pflegeleicht.

Klepper Touringhose Tactel (ohne Gürtel)

Marine	Nr. 24-2777-9
Schilf	Nr. 24-0712-2
Kieselgrau	Nr. 24-2783-0
Schwarz	Nr. 24-0113-7
Größen:	48, 50, 52, 54 56, 58
Unters.:	24, 25, 26, 27 28, 29
	€ 79,90 89,90

Bitte hier abtrennen!

Marine

Schilf

Schwarz

GRATIS für Sie!

Als Dankeschön für Ihre Bestellung erhalten Sie dieses Taschen-Fernrohr mit 8-facher Vergrößerung. Mit Tasche, Tragegurt und Putztuch. Sie behalten Ihr Fernrohr auch dann, wenn Sie Ihr 14-tägiges Rückgaberecht wahrnehmen.

Bitte geben Sie bei Ihrer Bestellung die Artikel-Nr. 27-0846-1 an.

PERSÖNLICHE TESTBESTELLUNG

Ja, ich bin bereit, auf meine ersten fünf Artikel, die mir Sie verschicken, auf die Rechnung zuzuschlagen. Die Rechnung wird unsrichtig gegen Verbuchung und 30-tägigen Zahlungsrückhalt zugunsten der folgende Artikel.

Artikel-Bezeichnung	Menge	Artikel-Nr.	Menge	Artikel-Nr.
Taschen-Fernrohr	1	27-0846-1	1	Gratis

Kunden-Nr. (falls bekannt):

+ 12019-7

Sicher kaufen bei Klepper:

- ✓ Kauf auf Rechnung – Sie haben 30 Tage Zeit.
- ✓ 5 Jahre Langzeit-Garantie – auf alle Artikel.
- ✓ Kostenlose Retoure – immer.

Kunden-Nr. (falls bekannt): _____

Vorname, Name, Titel _____

Straße, Nr. _____

PLZ, Ort _____

Vorwahl, Telefon-Nr. _____ Geburtsdatum _____

E-Mail-Adresse _____ Datum _____

X

Bitte Unterschrift nicht vergessen

© Klepper-Werke GmbH, Göttingen, www.klepper.de

[Or. 7]

Wasserdicht – mit Garantie!

- für Damen und Herren
- rutschfeste Profilsohle
- atmungsaktiv

Der Klepper-Schnürer wasserdicht dank Aquastop. Mit robuster griffiger Profilsohle aus Gummi, praktischer Schnellschnürung und Sonatrandpolsterung. Einlegesohle aus Rindleder mit Latexherausnehmbar, Fütter, Textil-Obermaterial aus pflegeleichtem Rindnubak. Sie lassen Schmutz nur trocknen und können ihn danach einfach abbürsten.

Klepper Schnürer Aquastop Herr
 Schihamm: Nr. 25-0900-2
 Größen: 28, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46
 nur € 69,90

Klepper Schnürer Aquastop Dame
 Schihamm: Nr. 45-0901-3
 Größen: 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42
 nur € 69,90

KENNENLERN-AKTION
 nur € **69,90**

Als Damen- und Herren-Modell

Wir garantieren Ihnen Zufriedenheit.

Im Outdoor-Shop von Waldbusch erhalten Sie die komplette Funktionsbekleidung von Klepper – mit allen Garantien von Waldbusch. Bei uns kaufen Sie auf Probe. Nach Erhalt der Lieferung haben Sie 14 Tage lang volles Rückgaberecht. Was Ihnen nicht gefällt, können Sie während dieser Frist kostenlos zurücksenden oder umtauschen. Zur Frithwahrung reicht die rechtzeitige Absendung. Im Anschluss bleibt Ihnen das gesetzliche Widerrufsrecht.

Sie erhalten auf alle Artikel im Sortiment die 5 Jahre Langzeit-Garantie – ohne Wenn und Aber!

Unsere Garantie besteht neben Ihnen gesetzlichen Gewährleistungsprüfungen, die durch diese Garantie nicht eingeschränkt werden. Wir liefern gegen Rechnung, FR-Versandkosten, Porto und Verpackung berechnen wir lediglich eine Kostenspaukale von € 5,95 pro Auftrag.

Ihre personenbezogenen Daten nutzen und speichern wir für die Auftragsabwicklung, eventuelle Gewährleistung sowie zu werblichen Zwecken, soweit dies ohne gesonderte Einwilligung grundsätzlich ist. Einer Nutzung oder Weitergabe Ihrer Daten zu Werbezwecken können Sie jederzeit für die Zukunft widersprechen. In Ausnahmefällen holen wir vor der Lieferung Informationen bei einer Wirtschaftskontrolle ein.

Unsere Preise enthalten die gesetzliche deutsche Mehrwertsteuer. Sie gelten für Lieferungen in Deutschland bei Zahlung innerhalb 30 Tagen ab Rechnungsdatum.

Christian Busch
 Christian Busch, Mitinhaber des Hauses Waldbusch

Bitte mit 0,45 € frankieren.
 Oder faxen an
 0180 – 574 0 574

Deutsche Post
 ANTWORT

Firma
KLEPPER®

Martinstraße 18
 42646 Solingen

So bestellen Sie bei Klepper ...

 ... per Telefon:
0180 - 525 0 538*

 ... per Fax:
0180 - 574 0 574*
* Festnetz T + € 0,14 / Min, 1 Min/Wort bis zu € 0,42 / Min.

 ... im Online-Shop:
www.klepper.net/top112

 ... per Post:
 Klepper – der Outdoor-Shop von Waldbusch
 Walter Busch GmbH & Co. KG
 Martinstr. 18, 42646 Solingen

[Or. 8]

- 4 Bovendien heeft de appelrechter de veroordeling van verweerster tot vergoeding van de aanmaningskosten voor het door verzoekster gevorderde bedrag bevestigd.
- 5 Met het [OMISSIS] beroep in „Revision” verzoekt verweerster nog steeds om afwijzing van de vordering in haar geheel. Verzoekster verzoekt om afwijzing van het beroep in „Revision”.
- 6 II. Of het beroep in „Revision” slaagt, hangt af van de uitlegging van artikel 6, lid 1, onder h), en artikel 8, lid 4, van richtlijn 2011/83/EU. Voordat er een beslissing volgt, dient de behandeling van de zaak derhalve te worden geschorst en dient het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”)

████████████████████

overeenkomstig artikel 267, eerste alinea, onder b), en derde alinea, VWEU om een prejudiciële beslissing te worden verzocht.

- 7 1. De appelrechter heeft de vordering tot staking van verzoekster overeenkomstig § 8, 3a, 3, van het Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (Duitse wet inzake oneerlijke mededinging; hierna: „UWG”) [OMISSIS] junctis § 312d, lid 1, van het Bürgerliches Gesetzbuch (Duits Burgerlijk Wetboek; hierna: „BGB”) en art. 246a § 1, lid 2, eerste zin, punt 1, § 4, leden 1 en 3, Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (Duitse wet tot invoering van het Burgerlijk Wetboek; hierna: „EGBGB”), en de vordering tot vergoeding van de aanmaningskosten overeenkomstig § 12, lid 1, tweede zin, UWG gegrond verklaard. Dienaangaande overwoog hij het volgende:
- 8 Verweerster heeft met de betwiste reclamefolder gehandeld in strijd met haar verplichting bij overeenkomsten op afstand de consument voordat hij zijn toestemming geeft te informeren over de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van het herroepingsrecht en het modelformulier voor herroeping. De instructies dienen in het gedrukte medium zelf rechtstreeks te worden verstrekt; het formulier dient daar dwingend bij te worden gevoegd. Verweerster kan zich niet beroepen op de minder strenge informatievereisten bij beperkte weergavemogelijkheid. De reclamefolder is geen middel voor communicatie op afstand dat „beperkte ruimte of tijd [biedt] voor de informatie die aan de consument moet worden verstrekt”. Of de ruimte of de tijd bij het gebruikte middel voor communicatie op afstand beperkt is, wordt objectief bepaald aan de hand van de technische en feitelijke mogelijkheden. De **[Or. 9]** handelaar kan niet door de wijze van vormgeven van het middel voor communicatie op afstand, bijvoorbeeld door het formaat en de omvang van een reclamefolder vast te stellen, zelf bepalen of de verplichte informatie in dit of in een ander middel voor communicatie op afstand moeten worden verstrekt. Bijgevolg moeten in de betwiste reclamefolder alle informatie over het herroepingsrecht en over het modelformulier voor herroeping worden verstrekt. Aangezien verweerster de reclamefolder die verschillende bladzijden besloeg een andere vorm had kunnen geven dan daadwerkelijk is gebeurd, was de beschikbare ruimte niet beperkt.
- 9 2. In casu is van belang of verweerster zich met succes kan beroepen op de minder strenge informatievereisten bij beperkte weergavemogelijkheid, overeenkomstig art. 246a, § 3, eerste zin, punt 4, EGBGB en artikel 8, lid 4, eerste zin, en artikel 6, lid 1, onder h), van richtlijn 2011/83/EU.
- 10 a) De appelrechter heeft de bepalingen van § 312d, lid 1, BGB en artikel 246a, § 1, 3 en 4, EGBGB terecht beschouwd als regelingen inzake marktgedrag in de zin van [OMISSIS] § 3a UWG.
- 11 b) Overeenkomstig § 312d, lid 1, eerste zin, BGB is de handelaar bij overeenkomsten op afstand verplicht de consument overeenkomstig artikel 246a EGBGB te informeren. Volgens artikel 246a, § 1, lid 2, eerste zin, punt 1,

EGBGB moet de consument bij overeenkomsten op afstand, waarbij hem een herroepingsrecht overeenkomstig § 312g, lid 1, BGB toekomt, worden geïnformeerd over de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van het herroepingsrecht overeenkomstig § 355, lid 1, BGB en het modelformulier voor herroeping in bijlage 2. Mocht een overeenkomst op afstand worden gesloten via een middel voor communicatie op afstand dat beperkte ruimte of tijd biedt voor de informatie die aan de consument moet worden verstrekt, dan moet de handelaar de consument overeenkomstig artikel 246a, § 3, eerste zin, punt 4, EGBGB via dit middel voor communicatie op afstand minstens informeren over het bestaan van een herroepingsrecht. De andere informatie overeenkomstig artikel 246a, § 1, EGBGB moet de handelaar de consument overeenkomstig artikel 246a, § 3, tweede zin, EGBGB op passende wijze met inachtneming van artikel 246a [Or. 10] § 4, lid 3, EGBGB ter beschikking stellen. Overeenkomstig artikel 246a, § 4, lid 1, EGBGB moet de handelaar de consument de informatie overeenkomstig artikel 246a, § § 1–3, EGBGB op duidelijke en begrijpelijke wijze ter beschikking stellen voordat hij zijn toestemming geeft. Bij een overeenkomst op afstand moet de handelaar de consument de informatie overeenkomstig artikel 246a, § 4, lid 3, eerste zin, EGBGB ter beschikking stellen op een manier die is aangepast aan het gebruikte middel voor communicatie op afstand. In afwijking hiervan kan de handelaar de consument de in artikel 246a, § 3, tweede zin, EGBGB genoemde informatie overeenkomstig artikel 246a, § 4, lid 3, derde zin, EGBGB op passende wijze ter beschikking stellen.

- 12 Deze regelingen berusten op artikel 6, lid 1, onder h), artikel 8, lid 1, eerste zin, en lid 4, van richtlijn 2011/83/EU en moeten bijgevolg richtlijnconform worden uitgelegd. Daarbij dient er rekening mee te worden gehouden dat overeenkomstig artikel 4 en overweging 7 van de richtlijn een volledige harmonisatie wordt beoogd van de aspecten van de consumentenbescherming die eronder vallen, zodat de lidstaten dienaangaande geen meer of minder strikte bepalingen mogen behouden of invoeren. Volgens artikel 6, lid 1, onder h), van richtlijn 2011/83/EU verstrekt de handelaar de consument, voordat deze door een overeenkomst op afstand dan wel een daarmee overeenstemmend aanbod daartoe is gebonden, op duidelijke en begrijpelijke wijze, wanneer een herroepingsrecht bestaat, informatie over de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van dat recht overeenkomstig artikel 11, lid 1, van richtlijn 2011/83/EU alsmede het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage I, deel B, van richtlijn 2011/83/EU. Overeenkomstig artikel 8, lid 1, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU verstrekt de handelaar bij overeenkomsten op afstand deze informatie aan de consument of stelt deze beschikbaar, op een wijze die passend is voor de gebruikte middelen voor communicatie op afstand in een duidelijke en begrijpelijke taal. Volgens artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU verstrekt de handelaar, wanneer de overeenkomst gesloten wordt met behulp van een middel voor communicatie op afstand dat beperkte ruimte of tijd biedt voor het tonen van de informatie, via dat specifiek middel voordat de overeenkomst gesloten wordt, (onder meer) [Or. 11] de precontractuele informatie betreffende het herroepingsrecht zoals bedoeld in artikel 6, lid 1, onder h), van richtlijn 2011/83/EU. De overige in artikel 6, lid 1, bedoelde informatie wordt

████████████████████

overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede zin, van richtlijn 2011/83/EU door de handelaar op passende wijze aan de consument verstrekt, overeenkomstig artikel 8, lid 1, van deze richtlijn.

- 13 c) De reclamefolder van verweerster moet het consumenten door middel van de daarin vervatte bestelkaart mogelijk maken een overeenkomst op afstand te sluiten in de zin van § 312c, lid 1, BGB en artikel 2, punt 7, van richtlijn 2011/83/EU.
- 14 d) In de betwiste folder heeft verweerster de consument de informatie over de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van het herroepingsrecht en het modelformulier voor herroeping niet ter beschikking gesteld. Zowel de voor- als de achterkant van de bestelkaart bevatte weliswaar een verwijzing naar het wettelijke herroepingsrecht, maar de folder bevat geen vermeldingen over de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening ervan, en evenmin over het modelformulier voor herroeping.
- 15 e) De overeenkomstig artikel 246a, § 1, lid 2, eerste zin, punt 1, EGBGB en artikel 6, lid 1, onder h), van richtlijn 2011/83/EU vereiste informatie dient verweerster in beginsel rechtstreeks in haar folder zelf te verstrekken. Dat blijkt uit artikel 246a, § 3, eerste zin, EGBGB en artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU. Deze bepalingen beperken de informatie die via het middel voor communicatie op afstand verplicht moet worden verstrekt. Buiten de werkingssfeer van deze uitzondering en dus in de regel moeten alle verplichte vermeldingen worden verstrekt in het middel voor communicatie op afstand dat is gebruikt om de overeenkomst op afstand te sluiten.
- 16 f) Voor de beslechting van het geding is het van belang of verweerster zich met succes kan beroepen op de minder strenge informatievereisten bij beperkte weergavemogelijkheid, overeenkomstig art. 246a, § 3, eerste zin, punt 4, EGBGB. Mocht een overeenkomst op afstand worden gesloten via een middel voor communicatie op afstand [Or. 12] dat beperkte ruimte of tijd biedt voor de informatie die aan de consument moet worden verstrekt, dan moet de handelaar de consument overeenkomstig deze bepaling via dit middel voor communicatie op afstand minstens informeren over het bestaan van een herroepingsrecht. Het antwoord op de vraag of de minder strenge informatievereisten gelden voor verweersters reclamefolder hangt af van de uitlegging van artikel 8, lid 4, eerste zin, en artikel 6, lid 1, onder h), van richtlijn 2011/83/EU.
- 17 aa) Allereerst rijst de vraag waarmee rekening moet worden gehouden bij de beoordeling of een middel voor communicatie op afstand (in casu: reclamefolder met bestelkaart) overeenkomstig artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU beperkte ruimte of tijd biedt voor het tonen van de informatie. Is daarvoor van belang (1) of het middel voor communicatie op afstand (abstract genomen) naar zijn aard beperkte tijd of ruimte biedt; dan wel (2) of het (concreet) in de door de handelaar gekozen vorm ervan beperkte tijd of ruimte biedt (eerste prejudiciële vraag)?

- 18 (1) In het eerste geval van de abstracte bepaling zouden „middelen voor communicatie op afstand, die beperkte ruimte of tijd bieden voor het tonen van de informatie die aan de consument moet worden verstrekt” alleen middelen voor communicatie op afstand zijn waarbij, vanwege de naar hun aard in ruimte of in tijd beperkte weergavemogelijkheid, de volledige verplichte informatie niet ter beschikking kan worden gesteld op een duidelijke en begrijpelijke wijze die passend is voor dit middel voor communicatie op afstand. Zo zouden bijvoorbeeld in catalogi of brochures steeds alle vermeldingen inzake het herroepingsrecht moeten worden weergegeven, terwijl bij een krantenadvertentie of een flyer in briefkaartformaat, met bestelmogelijkheid, alleen de verwijzing naar het bestaan van een herroepingsrecht zou kunnen volstaan. Op basis van deze uitlegging zou voor de in casu aan de orde zijnde reclamefolder de uitzonderingsregel voor minder strenge informatievereisten niet kunnen worden toegepast. Volgens verweerster zou de volledige [Or. 13] informatie over het herroepingsrecht anderhalve DIN-A 4-bladzijde beslaan en samen met de bestelkaart een derde van de in totaal zes bladzijden omvattende reclamefolder innemen. Het ware technisch en feitelijk mogelijk de beschikbare bladzijden van de reclamefolder anders vorm te geven, het formaat ervan te wijzigen of de omvang ervan uit te breiden met de ruimte die noodzakelijk is voor de verplichte informatie. De vrijheid van de handelaar bij de vormgeving van zijn reclame zou bijgevolg aldus worden beperkt dat hij bij het gebruik van bepaalde reclamemedia steeds voldoende ruimte zou moeten voorzien voor de volledige instructies voor herroeping en de andere verplichte vermeldingen.
- 19 Is daarentegen de concrete vormgeving van het middel voor communicatie op afstand doorslaggevend, dan zouden de informatievereisten minder streng zijn wanneer de ruimte op een flyer, een brochure of een reclamefolder alleen vanwege de vormgevingsbeslissing van de handelaar die reclame maakt, over de lay-out en het grafische aspect of de omvang van het reclamemedium, niet volstaat voor de verplichte vermeldingen [OMISSIS]. Daarvoor zou het doorslaggevend kunnen zijn welke ruimte de te verstrekken informatie in het door de ondernemer concreet vormgegeven reclamemedium zou innemen. Zo zou de uitzonderingsregeling voor een gedrukt reclamemedium met bestelmogelijkheid bijvoorbeeld van toepassing zijn wanneer voor de volledige verplichte informatie een noemenswaardig deel van het reclamemedium – bijvoorbeeld meer dan 10 % van de beschikbare oppervlakte – nodig is [OMISSIS]. In casu zou op grond van deze uitlegging moeten worden aangenomen dat verweerster zich bij de door haar gekozen vormgeving van de reclamefolder van zes bladzijden met bestelkaart zou kunnen beroepen op de uitzondering van artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU.
- 20 (2) Uit de bewoordingen van artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU kan niet worden afgeleid wanneer of op welke grond de ruimte of de tijd bij [Or. 14] het gebruik van een bepaald middel voor communicatie op afstand beperkt kan zijn. Volgens overweging 36 van richtlijn 2011/83/EU dienen bij overeenkomsten op afstand de informatievereisten voor de handelaar te worden aangepast om rekening te houden met de technische beperkingen van bepaalde

████████████████████

media. Als voorbeeld wordt het mogelijke aantal karakters op het scherm van mobiele telefoons of de maximale duur van reclamespots op televisie genoemd. Nochtans wijzen de bewoordingen van artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU er niet op dat de bepaling alleen betrekking heeft op beperkingen in ruimte en tijd, die wegens de aard van het middel voor communicatie op afstand technisch dwingend zijn voorgeschreven. Een dergelijke beperking zou er gezien de reeds bij de vaststelling van richtlijn 2011/83/EU begonnen en sindsdien snel gevorderde technische ontwikkeling toe kunnen leiden dat voor de uitzonderingsbepaling nauwelijks een werkingssfeer overblijft [OMISSIS]. Beperkingen van het middel voor communicatie op afstand in de zin van artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU kunnen volgens deze bepaling in ieder geval ook berusten op het feit dat de consument bij het gebruikte middel voor communicatie op afstand niet juist nota kan nemen van alle verplichte informatie en op basis daarvan geen geïnformeerde beslissing kan nemen, omdat hij niet in staat is deze volledig te bevatten en te overdenken.

- 21 (3) Het doel van richtlijn 2011/83/EU bestaat in de verwezenlijking van een hoog niveau van consumentenbescherming (artikel 1 van de richtlijn) en in het verstrekken van een veilig regelgevend kader voor consumenten en handelaars. Met het oog daarop mag de consument bij de verkoop op afstand niet in het algemeen, maar alleen in specifieke, objectief gerechtvaardigde omstandigheden worden verwezen naar een ander middel voor communicatie op afstand voor de verplichte vermeldingen.
- 22 (4) Voor de abstracte bepaling van de werkingssfeer van artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU, waarbij men zich niet richt op de vormgevingsbeslissingen van de handelaar die reclame maakt, pleit de door de richtlijn [Or. 15] voorgestane verhouding van regel en uitzondering, die zou worden opgeheven wanneer de toepasselijkheid van de uitzondering alleen zou afhangen van de vormgevingsbeslissing van de handelaar, zodat daarvan uiteindelijk naar believen zou kunnen worden gebruikgemaakt. Gelet op het doel van richtlijn 2011/83/EU om een hoog niveau van consumentenbescherming te verwezenlijken (artikel 1 van de richtlijn), zouden willekeurige beperkingen van de informatieplicht als gevolg van de vormgeving van een reclamemedium een ongeoorloofde omzeiling van de informatievereisten kunnen lijken [OMISSIS]. Bovendien zouden zij mogelijk afbreuk doen aan het doel van de richtlijn om een veilig regelgevend kader voor consumenten en handelaars te verstrekken (overweging 7 van de richtlijn). Voor zover verweerster voor de vervulling van de informatieplicht verwijst naar haar website of een telefoonnummer, is het de vraag of van de consument kan worden verwacht dat hij een ander middel voor communicatie op afstand gebruikt om kennis te nemen van de verplichte vermeldingen. In beginsel kan niet worden verondersteld dat de consument over een ander middel voor communicatie op afstand beschikt en daarmee kan werken, dan het middel waarvan hij reeds heeft gebruikgemaakt om kennis te nemen van het aanbod tot verkoop op afstand van de handelaar [OMISSIS]. Met haar reclamefolder die afgestemd is op een bestelling via de post, richt verweerster zich op consumenten die niet noodzakelijk goed bekend zijn met het verwerven van

informatie via internet [OMISSIS]. Voor zover het gevaar bestaat dat de reclameboodschap door de extra verplichte informatie zou verwateren, dient rekening te worden gehouden met het feit dat de handelaar de reclamevorm waarvan hij het grootste verkoopsucces verwacht, alleen mag kiezen in het kader van het geldende recht.

- 23 (5) Voor een bepaling van de werkingssfeer van artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU op basis van de vraag of het middel voor communicatie op afstand volgens de concrete vormgevingsbeslissing van de handelaar die reclame maakt beperkte ruimte of tijd biedt, zou het kunnen pleiten dat een beperking van de door artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese [Or. 16] Unie (hierna: „Handvest”) gewaarborgde vrijheid van ondernemerschap, die niet overeenstemt met een voordeel voor de consument, wordt vermeden. De vrijheid van ondernemerschap omvat de vrije reclamevoering (zie arrest van 17 december 2015, Neptune Distribution, C-157/14, [OMISSIS] [EU:C:2015:823], punt 67). De vrijheid van de handelaar bij de keuze van zijn reclamemedium mag niet onevenredig worden beperkt (artikel 52, lid 1, Handvest). Indien bij de toepassing van artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU niet de door de handelaar gekozen vormgeving van het middel voor communicatie op afstand van belang is, dan bestaat het risico dat handelaars bepaalde vormen van reclame niet meer nuttig kunnen gebruiken, omdat het reclamekarakter volledig naar de achtergrond wordt verdrongen door de vele verplichte informatie. Tegelijk bestaat het gevaar de consument te overladen met veel informatie die hij bij de reclame niet verwacht en waarvan hij evenmin naar behoren kennis neemt. Bovendien moet de consument het ook bij overeenkomstig artikel 8, lid 4, eerste zin, van de richtlijn verminderde informatie niet stellen zonder de overige informatie, maar krijgt hij die overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede zin, van de richtlijn op andere passende wijze.
- 24 Bovendien dient er mee rekening te worden gehouden dat de handelaar de consument overeenkomstig artikel 8, lid 7, onder a), van richtlijn 2011/83/EU binnen een redelijke periode na sluiting van de overeenkomst op afstand en uiterlijk bij de levering van de goederen de bevestiging van de gesloten overeenkomst met alle in artikel 6, lid 1, van richtlijn 2011/83/EU bedoelde informatie op een duurzame gegevensdrager moet verstrekken, tenzij de handelaar die informatie al vóór de sluiting van de overeenkomst op afstand op een duurzame gegevensdrager aan de consument heeft verstrekt. Dienovereenkomstig zou verweerster een consument de volledige informatie over de uitoefening van het herroepingsrecht en het modelformulier voor herroeping na sluiting van de overeenkomst op afstand en uiterlijk bij de levering van de goederen op een duurzame gegevensdrager moeten verstrekken. Daartoe zou zij niet verplicht zijn, wanneer deze informatie reeds zou zijn vervat in de reclamefolder, die [Or. 17] een duurzame gegevensdrager is in de zin van de richtlijn (zie artikel 2, punt 10 en overweging 23 van de richtlijn). Aangezien er niet zonder meer van kan worden uitgegaan dat klanten van verweerster na een bestelling de reclamefolder bewaren, zijn hun belangen mogelijk beter beschermd wanneer zij pas na de sluiting van een overeenkomst op afstand en uiterlijk bij de levering van de goederen

████████████████████

volledig worden geïnformeerd over de uitoefening van het herroepingsrecht en het modelformulier voor herroeping.

- 25 bb) Voor zover bij de beoordeling of bij een middel voor communicatie op afstand beperkte ruimte of tijd beschikbaar is voor het tonen van de informatie, moet worden uitgegaan van de vraag of het (concreet) in zijn door de handelaar gekozen vormgeving beperkte ruimte of tijd biedt, rijst de verdere vraag of het verenigbaar is met artikel 8, lid 4, en artikel 6, lid 1, onder h), van richtlijn 2011/83/EU om de informatie over het herroepingsrecht in het geval van beperkte weergavemogelijkheid in de zin van artikel 8, lid 4, van richtlijn 2011/83/EU, te beperken tot de informatie dat een herroepingsrecht bestaat (tweede prejudiciële vraag).
- 26 (1) Volgens artikel 8, lid 4, eerste zin, van richtlijn 2011/83/EU moet via dat specifieke middel voor communicatie op afstand voordat de overeenkomst wordt gesloten ten minste bepaalde informatie worden verstrekt met betrekking tot het in artikel 6, lid 1, onder h), bedoelde herroepingsrecht; de overige in artikel 6, lid 1, bedoelde informatie wordt volgens artikel 8, lid 4, tweede zin, van richtlijn 2011/83/EU door de handelaar op passende wijze aan de consument verstrekt, overeenkomstig artikel 8, lid 1. Volgens artikel 6, lid 1, onder h), van richtlijn 2011/83/EU verstrekt de handelaar de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze informatie over de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van het herroepingsrecht overeenkomstig artikel 11, lid 1, alsmede het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage I, deel B, van richtlijn 2011/83/EU. Een beperking van de informatieplicht tot het bestaan van een herroepingsrecht kan daaruit niet worden afgeleid. **[Or. 18]**
- 27 (2) De vraag rijst evenwel of een zo uitgebreide informatieplicht over het herroepingsrecht verenigbaar is met de doelen van richtlijn 2011/83/EU en artikel 8, lid 4, ervan. Het zou een onevenredige beperking van de vrije reclamevoering kunnen blijken de handelaar ongeacht beperkingen in ruimte en tijd van het door hem voor de reclame gebruikte middel voor communicatie op afstand steeds te verplichten de omvangrijke de instructies voor herroeping meteen en rechtstreeks in dit middel voor communicatie op afstand mee te delen en het modelformulier voor herroeping daar dadelijk bij te voegen.
- 28 (3) De Senat acht het gezien het grote volume van de informatie die over het herroepingsrecht moet worden verstrekt passend ook wat dit betreft faciliteiten toe te staan in het geval van beperkte weergavemogelijkheid. Volgens overweging 4 heeft de richtlijn tot doel een juist evenwicht tussen een hoog beschermingsniveau voor de consument en het concurrentievermogen van het bedrijfsleven te doen ontstaan. De uitzonderingsbepaling van artikel 8, lid 4, van de richtlijn moet rekening houden met de beperkte ruimte of de beperkte tijd van middelen voor communicatie op afstand (zie overweging 36) en daardoor onevenredige beperkingen van de vrijheid van reclamevoering van het bedrijfsleven tegengaan. In dit verband wordt mogelijk reeds voldoende voldaan aan de behoefte aan bescherming van de consument door artikel 8, lid 7, onder a), van de richtlijn,

volgens hetwelk in ieder geval alle verdere informatie over het herroepingsrecht overeenkomstig artikel 6, lid 1, onder h), van de richtlijn binnen een redelijke periode na sluiting van de overeenkomst op afstand moet worden verstrekt. Bovendien zou het moeilijk verenigbaar lijken met de strekking en het doel van de door artikel 8, lid 4, van de richtlijn voor de ondernemingen bepaalde faciliteiten, juist het domein van de instructies voor herroeping daarvan volledig uit te sluiten. Bij beperkte weergavemogelijkheid zou het dus moeten volstaan de consument vóór het sluiten van de overeenkomst op afstand te informeren over het bestaan van een herroepingsrecht. Dit doet niet af aan een hoog beschermingsniveau voor de consument. **[Or. 19]**

- 29 cc) In het geval dat bij beperkte weergavemogelijkheid de informatie betreffende het herroepingsrecht niet mag worden beperkt tot het bestaan van dit recht, rijst de verdere vraag of het overeenkomstig artikel 8, lid 4, en artikel 6, lid 1, onder h), van richtlijn 2011/83/EU voor het sluiten van een overeenkomst op afstand ook in het geval van beperkte weergavemogelijkheid steeds noodzakelijk is bij het middel voor communicatie op afstand het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage I, deel B, van richtlijn 2011/83/EU bij te voegen (derde prejudiciële vraag).
- 30 (1) In overweging wordt genomen dat het de handelaar vrijstaat hoe hij de consument informeert over het modelformulier voor herroeping. De handelaar zou dan ook aan zijn informatieplicht kunnen voldoen door de verwijzing dat een modelformulier voor herroeping bestaat, waar dit kan worden verkregen en hoe het moet worden gebruikt. **[Or. 20]**
- 31 (2) De bewoordingen van artikel 6, lid 1, onder h), van de verordening bepalen niet in welke vorm de consument over het modelformulier voor herroeping moet worden geïnformeerd. De consument wordt in het modelformulier voor herroeping in bijlage I, deel B, van de richtlijn echter met „u” aangesproken en verzocht het formulier terug te zenden. De modelinstructies voor herroeping in bijlage I, deel A, van richtlijn 2001/83/EU verwijzen naar het „bijgevoegde modelformulier voor herroeping”. Dat kan erop wijzen dat het modelformulier voor herroeping in ieder geval aan de consument moet worden verstrekt **[OMISSIS]**.

[OMISSIS]